

Функції образності мовлення в комунікативній діяльності оратора

Зоряна Куньч

Кафедра української мови
Національний університет "Львівська політехніка"
Львів, Україна
zorjana.kunch@gmail.com

Стефанія Руденко

Кафедра української мови
Національний університет "Львівська політехніка"
Львів, Україна
Stefania.Rudenko1004@gmail.com

Abstract. *The article emphasizes that imagery of a speech is a quality, due to which, on the one hand, artistic and aesthetic perfection, expressiveness of expression and on the other hand, imagery contribute to the achievement of clarity, accuracy, and accessibility of speech. Appearance is characteristic of different styles and genres of language and is an important mean for achieving the communicative purpose of the speaker. In the communicative process imagery performs informational, thought-oriented, aesthetic and interpretive functions. By involving imagery in the text of a public statement we achieve the rhetorical competence of a future specialist.*

Ключові слова: риторика, образність мовлення, комунікативна діяльність, культура мовлення, риторична компетенція, метафора.

Образність мовлення – це ознака, яка виявляється в умінні формулювати думку, залучаючи різноманітні художні засоби, крилаті вислови тощо. Образність – це якість, завдяки якій досягають, з одного боку, художньо-естетичної довершеності, експресивності вислову, а з другого боку, образність сприяє ясності, точності, доступності мовлення [2, с. 21]. Саме ці якості є вкрай важливими в комунікативній діяльності. Адже будь-який публічний виступ (інформаційний, агітаційний, переконувальний, розважальний) має на меті точно, стисло, аргументовано, доступно й виразно донести до слухачів певну позицію.

Дж. Лакофф і М. Джонсон стверджують, що образність є притаманною для різних ситуацій спілкування, оскільки вона дає змогу «осмислювати певний аспект одного концепта

в термінах іншого» [3, с. 31]. Взятися за основу цю тезу, маємо на меті виявити в цій роботі, які функції виконує образність мовлення в комунікативній діяльності оратора.

1. Пізнавально-інформаційна функція, яка дає змогу збагнути суть нового об'єкта, спираючись на знання про вже відомий об'єкт. Відомо, що засвоювати нову інформацію, певну наукову ідею легше, якщо скористатися асоціаціями, що апелюють до нашого попереднього досвіду, до повсякденного життя. Сприймавши інформацію на основі конкретних знань про предмет чи явище, ми перестаємо відчувати образні конотації, які лежали в основі нашого розуміння, але саме вони дали нам змогу глибше осягнути суть нової ідеї. Ця функція образності яскраво виявляє себе в наукових термінах, що утворилися внаслідок переосмислення, метафоризації загальноживаних слів: *усмішка* (літературний жанр), *комір поршня* (у машинобудуванні), *кабельна галерея* (в електроенергетиці) тощо. Навіть наявність експресивно-оцінних морфем у термінах, утворених на основі лексико-семантичного переосмислення загальномовних одиниць, не стає перешкодою для їхньої термінологізації: *голівка, жабка, кобилка, коник, місток, молоточок, паличка* [4, с. 46].
2. Аргументаційна функція, завдяки якій виникає можливість посилити доведення правильності висунутої тези. Про значення образних висловів для досягнення переконливості мовлення

говорив іще давньогрецький філософ Аристотель, зазначаючи, що вони є сильними доказами, оскільки істинність афоризмів є загально визнаною і незаперечною. Прикладом застосування образності для посилення аргументації може бути вислів Президента України П. Порошенка про агресію Російської Федерації щодо нашої держави: «ця загроза – як той гострий *дамоклів меч*, що звисає над головою на *кінській волосині*» [5]. Вживання античного крилатого вислову увиразнює суть повідомлення, надає йому чіткості прозорості, експресії, завдяки чому посилюється аргументація.

- Естетична функція образності знаходить найяскравіше своє відображення в застосуванні атрибутивних (*гаряча* пора, *солодкі* слова, *порожні* фрази, *темні* часи, *червона* лінія, *драконівські* закони) та предикативних метафор (*корупція процвітає*, *озброюватися* знаннями, *розводити* демагогію, *підставляти* людину, *зважувати* слова, *схоплювати* ідею, *кидати* виклик). Наведені приклади демонструють, що завдяки образності виникає певна експресія, емоційність вислову, досягається певне естетичне враження. Образні вислови привертають увагу комунікантів своєю дотепністю, влучністю, яскравістю, надають вислову індивідуально-авторського оцінного змісту.
- Інтерпретаційна функція образності впливає з того, що, звертаючись до нових, складних, малозрозумілих ідей, ми за допомогою метафоричності покликаємося на предметну область більш відомих, простіших сфер, інтерпретуємо нове поняття через звичне, зважаючи на їхню подібність за формою, будовою, призначенням, розміром, функціями тощо. Наприклад: *старіння* технологій, *дух* закону, *стіна* лісу, *провал* напруги, *європейський вектор*, *війна* ідей, *меч* добра, *хвиля* протесту, *острівець* комфорту тощо. Таким чином образність дає нам змогу інтерпретувати складні поняття й ідеї.

Образність – це одна з важливих характеристик культури мови. Висока мовна культура як результат формування мовної компетенції і як важливий компонент загальної культури людини має велике національне і соціальне значення, забезпечуючи високий рівень мовленнєвого спілкування, ефективне здійснення мовних функцій, а також сприяючи підвищенню загальної культури особистості та суспільства [1, с. 287].

Отже, образність мовлення сприяє емоційності сприймання тексту й робить мовлення влучним, яскравим, довершеним, експресивним. Ми трактуємо образність не лише як засіб створення експресії, покликаний збуджувати в комунікантів потрібні почуття, а водночас і як засіб досягнення виразності, точності, влучності викладу. Цей підхід дає змогу акцентувати, що образність властива різним стилям і жанрам мови, виконуючи інформаційну, естетичну, аргументаційну, мислеоформлювальну та інтерпретаційну функції. Залучення образності до тексту публічного виступу сприятиме досягненню риторичної компетенції майбутнього фахівця.

ЛІТЕРАТУРА

- Г. Вознюк, З. Куньч. Культура мовлення як невід’ємний аспект курсу риторики для аспірантів, «Інформація, комунікація, суспільство 2017». Львів, Видавництво Львівської політехніки, 2017, с. 286–287.
- З. Куньч. Образність мовлення як ознака культури мови (на прикладі метафори). Український смисл: науковий збірник. Дніпро: Ліра, 2018, с. 14.–22.
- Дж. Лакофф, М. Джонсон. Метафори, которими ми живем. М.: Едиториал УРСС, 2004, 256 с.
- Теорія терміна: конкретизація лексико-семантичних парадигм: монографія. Львів: Галицька видавнича спілка, 2018. 180 с.
- Щорічне послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році». URL: <https://www.president.gov.ua/news/shorichne-poslannya-prezidenta-ukrayini-do-verhovnoyi-radi-u-35412> (дата звернення: 19.03.2019 р.).